

Tivoli Friheden A/S
Skovbrynet 1
8000 Århus C

Den 16. februar 2010

Natur og Miljø
Teknik og Miljø
Århus Kommune

Tillæg til miljøgodkendelse

For Tivoli Friheden A/S
Godkendelsen omfatter: Drift i skolernes efterårsferie

Virksomheder og Jord
Valdemarsgade 18
8000 Århus C

Sagsnr.: MIL/00/02485-273
Journalnr.: 09.02.11G02
Sagsbeh.: Anne Haarmark
KS: Bjørn Andersen

Telefon: 8940 2755
Direkte: 8940 4024
Telefax: 8940 4520

E-post: virksomheder@mtm.aarhus.dk
Direkte: amh@aarhus.dk
www.aarhuskommune.dk

Anders Maltha Rasmussen
Afdelingschef

Anne Haarmark
Cand. scient.

Annonceres den 3. marts 2010
Klagefristen udløber den 31. marts 2010
Søgsmålsfristen udløber den 3. september 2010

Tillæg til miljøgodkendelse af listevirksomhed

i henhold til kap. 5 i lovbekendtgørelse nr. 1757 af 22. december 2006.

Virksomhedens navn:	Tivoli Friheden A/S
CVR nr.:	12503997
Virksomhedens art, listebetegnelse:	Forlystelsespark, J204
Virksomhedens adresse:	Skovbrynet 5, 8000 Århus C
Tlf.nr.:	86140730
Matr. nr.:	229d, Marselisborg, Århus Jorder
Virksomheden ejes og drives af:	Tivoli Friheden A/S
Bygninger og grund ejes af:	Århus Kommune

Indholdsfortegnelse

1. Resume	4
2. Miljøgodkendelse.....	5
3. Vilkår for miljøgodkendelsen	5
3.1. Generelt	5
3.2. Drift.....	5
4. Vurderinger	6
4.1. Miljøteknisk vurdering	6
4.2. Hovedhensyn ved meddelelse af godkendelsen.....	6
4.3. Udtalelse fra andre	7
5. Klagevejledning	7
5.1. Klage over miljøgodkendelsen	7
5.2. Søgsmål	8
5.3. Underretning om afgørelsen	8
6. Bilag	9
6.1. Liste over sagens akter	9
6.2. Lovgrundlag mm.	9

1. Resume

Tivoli Friheden A/S har søgt om at holde åbent i skolernes efterårsferie.

I 2008 og 2009 har parken haft en midlertidig godkendelse til at holde åbent i denne uge.

Tivoli Friheden A/S har godkendelse til maksimalt 124 åbningsdage pr. år inden for sæsonen, som for nuværende strækker sig fra 1. april til 30. september.

Med denne godkendelse imødekommes det ansøgte.

Støjgrænserne for drift i efterårsferien er de samme som for den øvrige åbningstid for parken, og det maksimale antal åbningsdage på 124 dage pr. år øges ikke.

Den daglige åbningstid i efterårsferien vil blive inden for tidsrummet kl. 12.00 – 21.00.

2. Miljøgodkendelse

Århus Kommune meddeler hermed godkendelse til at holde åbent i skolernes efterårsferie.

Godkendelsen gives i henhold til miljøbeskyttelsesloven kapitel 5, og omfatter kun de miljømæssige forhold, der reguleres af denne lov. Godkendelsen gives som et tillæg til virksomhedens miljøgodkendelse af 22. april 1996 med senere tillæg, herunder påbud af 29. marts 2001 vedrørende støj, og gives under forudsætning af, at såvel nedenstående vilkår som vilkår i den førnævnte godkendelse overholdes.

Tilsynsmyndighed

Århus Kommune er tilsynsmyndighed for virksomheden. Tilsynet udføres af Natur og Miljø.

Øvrige miljøgodkendelser

Ud over denne godkendelse gælder følgende godkendelser:

22/04/1996	Forlystelsespark, ændret ved Miljøstyrelsens afgørelse af 25. marts 1997.
29/03/2001	Påbud om ændring af støjvilkår.
27/10/2006	Driftstid for kørende forlystelser fra kl. 11-13 og sæsonlængde 15/04-30/09.
16/01/2009	Tillæg til miljøgodkendelse til fleksibel sæsonåbning i perioden 1. april til 30. september.

3. Vilkår for miljøgodkendelsen

3.1. Generelt

- 3.1.1. Et eksemplar af godkendelsen skal til enhver tid være tilgængeligt på virksomheden.

3.2. Drift

Vilkår 3.2 i godkendelse af 16. januar 2009 erstattes med følgende vilkår:

Tivoli Frihedens sæsonlængde må ikke overstige 124 dage i alt årligt, og skal placeres inden for perioden fra 1. april til 30. september, begge dage inklusive, samt i skolernes efterårsferie (uge 42, begge weekender inklusive).

(Vilkår 3.2 i tillægsgodkendelse af 16. januar 2009 har ved meddelelsen i 2009 erstattet vilkår B1 i godkendelsen af 27. oktober 2006).

4. Vurderinger

4.1. Miljøteknisk vurdering

Tivoli Friheden A/S har den 17. september 2009 søgt om at holde åbent i skolernes efterårsferie.

I 2008 og 2009 har parken haft en midlertidig godkendelse til at holde åbent i denne uge. Denne godkendelse blev påklaget af to af parkens naboer. Afgørelsen er efterfølgende stadfæstet af Miljøklagenævnet. Der er ikke indkommet aktuelle klager over støj under eller efter de to uger.

Tivoli Friheden A/S har godkendelse til maksimalt 124 åbningsdage pr. år inden for sæsonen, som for nuværende strækker sig fra 1. april til 30. september.

Støjgrænserne for drift i efterårsferien er de samme som for den øvrige åbningstid for parken, og det maksimale antal åbningsdage på 124 dage pr. år øges ikke.

Efterårsferien ligger normalt midt i oktober, hvor man typisk er mindre udendørs end i sommermånederne. Derfor vurderes generne for parkens naboer at være mindre end i sommermånederne, selvom efterårsferien kan være en ferieperiode for de omkringboende.

Natur og Miljø vurderer på baggrund heraf, at der kan meddeles godkendelse af, at Tivoli Friheden A/S fremover kan holde åbent i skolernes efterårsferie.

4.2. Hovedhensyn ved meddelelse af godkendelsen

Hovedhensynet ved meddelelse af godkendelsen er, at gældende støjgrænser overholdes, og at summen af åbningsdage fortsat ikke overskrider 124 pr. år. Den samlede vurdering er således, belastningen af omgivelserne ikke ændres med den foreliggende tillægsgodkendelse.

4.3. Udtalelse fra andre

Natur og Miljø har hørt 35 naboer i området ved Tivoli Friheden. Endvidere er Grundejerforeningen Marselis hørt. Der er indkommet hørings svar fra to beboere inklusive Grundejerforeningen Marselis, der taler mod det ansøgte. Grundejerforeningens formand påpeger, at imødekomme af ansøgningen vil indebære en særlig ekstra belastning, særlig belastning af trafikken, da efterårsferien også er ferieperiode for mange af foreningens medlemmer. Desuden udtrykkes bekymring vedrørende godkendelse af Tivoli Frihedens seneste ansøgninger, idet beboeren betegner disse som "tilladelser ved hjælp af salamimetoden". Den anden beboer påtaler specielt støjgenerne ved at være nabo til en forlystelsespark og frygter en øgning af disse ved imødekomme af det ansøgte.

Derudover har to andre naboer henvendt sig med indsigelser direkte til Rådmanden.

De modtagne hørings svar er indgået i vurderingen af sagen.

5. Klagevejledning

5.1. Klage over miljøgodkendelsen

Miljøgodkendelsen kan påklages til Miljøklagenævnet af

- ansøgeren
- enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald
- Sundhedsstyrelsen
- landsdækkende foreninger og organisationer i det omfang, de har klageret over den konkrete afgørelse, jf. miljøbeskyttelseslovens §§ 99 og 100
- lokale foreninger og organisationer, der har beskyttelse af natur og miljø eller rekreative interesser som formål, og som har meddelt samt, at de ønsker underretning om afgørelsen

Skriftlig klage og klagefrist

Godkendelsen vil blive annonceret i JP Århus samt Århus Onsdag den 3. marts 2010. En eventuel klage skal være **skriftlig** og sendes til Århus Kommune, Natur og Miljø, Valdemarsgade 18, Postboks 79, 8100 Århus C. Vi sender derefter klagen videre til Miljøklagenævnet sammen med det materiale, der er anvendt ved behandlingen af sagen. Klagefristen er anført på forsiden.

Betingelser, mens en klage behandles

De vil kunne udnytte miljøgodkendelsen i den tid, Miljøklagenævnet behandler en eventuel klage, medmindre Miljøklagenævnet bestemmer andet. Forudsætningen for det er, at De opfylder de vilkår, der er stillet i godkendelsen. Dette indebærer dog ingen begrænsning for Miljøklagenævnets adgang til at ændre eller ophæve godkendelsen.

5.2. Søgsmål

En eventuel retssag i forhold til miljøgodkendelsen skal anlægges ved domstolene inden 6 måneder fra offentliggørelsen. Søgsmålsfristen er anført på forsiden.

5.3. Underretning om afgørelsen

Følgende er underrettet om afgørelsen:

Tivoli Friheden, henrik@friheden.dk

Sundhedsstyrelsen, midt@sst.dk

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk

Friluftsrådet, kommunerepræsentant, obv@webspeed.dk

Helle Kongsbak Brockstedt, Birketinget 12, 8000 Århus C

Per og Vibeke Overgaard, Birketinget 14, 8000 Århus C

Inge M. Fangel, Gentoftevej 2, 8000 Århus C

Anne Ågård, Gentoftevej 3, 8000 Århus C

Jens Ole Graulund, Gentoftevej 4, 8000 Århus C

Bo Lauenborg og Lise Wilmer, Gentoftevej 5, 8000 Århus C

Ole Sand Olesen, Gentoftevej 6, 8000 Århus C

G. og J. Danscher, Gentoftevej 7, 8000 Århus C

Klaus og Kirsten Skak, Gentoftevej 11, 8000 Århus C

Camilla Bruun og Claus Mathorne, Gentoftevej 14, 8000 Århus C

Aase og Kaj Buch Andersen, Gentoftevej 15, 8000 Århus C

Jens Peter Rasmussen, Gentoftevej 16, 8000 Århus C

Inge Marie og Henrik Broch-Lips, Gentoftevej 19, 8000 Århus C

Jesper Bjergsted Pedersen og Karen Bjergsted Andersen, Gentoftevej 23, 8000 Århus C

Jørn Tækker og Birgitte Munk, Holtevej 7, 8000 Århus C

Karen og Henrik Haugsted, Holtevej 15, 8000 Århus C

Jens Boesen og Ingrid Houe, Holtevej 17, 8000 Århus C

Thomas Køllner Olsen, Holtevej 24, 8000 Århus C

/Morten Hyldgaard, Marselisvej 18, 8000 Århus C

Fanny Nielsen, Ordrupvej 25, 8000 Århus C

Ole L. Thomsen, Skovbrynet 16, 8000 Århus C

Andelsforeningen Ved Friheden c/o Søren Andersen, Skovbrynet 18, 8000 Århus C

Firma Shop v/Peter Krebs, Skovbrynet 20, 8000 Århus C

Grundejerforeningen Marselis, v Jørgen Mikkelsen, Skovbrynet 22, 8000 Århus C,

j.mik@stofanet.dk

Lars Schrøder, Ordrupvej 23, 8000 Århus C

Hanne Thykjær Jensen og Henrik Sørensen, Skovbrynet 24, 8000 Århus C

Poul og Gunhild Frost, Skovbrynet 26, 8000 Århus C

Jørgen Christiansen, Skovbrynet 32, 8000 Århus C

B. Hammer Rasmussen, Stadion Allé 49, 8000 Århus C

Betina Andisch og Michael Mortensen, Stadion Allé 51, 8000 Århus C

Henrik og Lone Høgh Andersen, Stadion Allé 60, 8000 Århus C

Niels Olesen, Stadion Alle 64, 8000 Århus C

Poul Pedersen, Tårbækvej 4, 8000 Århus C

Peter Ry Mathiasen, Tårbækvej 5, 8000 Århus C

6. Bilag

6.1. Liste over sagens akter

Bilag 1: Ansøgning fra Tivoli Friheden A/S af 17. september 2009

Bilag 2: Høringssvar fra Grundejerforeningen Marselis

Bilag 3: Høringssvar fra nabo til Tivoli Friheden A/S

6.2. Lovgrundlag mm.

Lov om miljøbeskyttelse:

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1757 af 22. december 2006 af lov om miljøbeskyttelse.

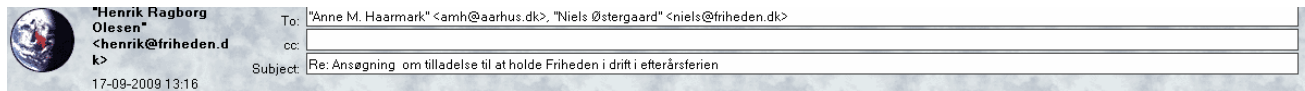
Godkendelsesbekendtgørelsen:

Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 1640 af 13. december 2006 om godkendelse af listevirksomhed med senere ændringer.

Støj fra forlystelsesparker:

Miljøstyrelsens vejledning nr. 7/2006 om støj fra forlystelsesparker

Bilag 1

Henrik Ragborg Olesen writes:

På basis af de gode erfaringer fra 2008 med drift i skolernes efterårsferie, ansøger vi hermed om, at tilladelsen bliver en permanent del af Tivoli Frihedens sæson fra sæsonen 2010.

Når vi allerede nu fremsender denne tilladelse, så hænger det sammen med, at vi har deadline for planlægningen af næste sæson allerede i oktober/november d.å.

Tivoli Friheden havde godt 20.000 gæster i efterårsferien 2008 og forventer klart flere i år. Det betyder, at Århus nu kan tilbyde fastboende og turister endnu et attraktiv kultur- og fritidsprodukt på linie med hvad København og andre store byer kan.

Vi er indstillet på at de ekstra 9 åbningsdage som efterårsferien giver, skal kunne holdes inden for den totale ramme på 124 åbningsdage som parken har ret til jvnf. miljøgodkendelsen. Vi er ligeledes indstillet på, at de større lukkede arrangementer som vi lejlighedsvis formår at trække til Århus, ligeledes skal kunne rummes indenfor de samme 124 åbningsdage. Det er et faktum, at disse arrangementer, ud over aktiviteten i Tivoli Friheden, har mange positive spin-off effekter i form af shopping, restaurationsbeøg, hotelovernatninger m.m.

Tivoli Friheden er i en meget skarp konkurrence med andre oplevelsestilbud, og vinderne er dem som kan levere en unik oplevelse, og det er præcist hvad Tivoli Friheden kan i efterårsferien, hvilket første års besøgstal da også bekræfter.

Friheden økonomi udvikler sig fortsat positivt, men de 2 seneste år har stigende omkostninger være med til at reducere årets resultat. Netop de mange omkostninger - som ikke mindst kan tilskrives de stadigt skrapere krav til sikkerhed og kvalitet gør, at Tivoli Friheden er nødt til at holde åbent hver gang der er publikumsmæssigt underlag for det.

Til støtte for vores konkrete ansøgning, henvises til vedlagte analyserapport - udarbejdet af Midtjysk Turisme for en række store attraktioner af Jysk Analyseinstitut. Analysen beskriver Tivoli Frihedens betydning for samfundet.

Hovedkonklusionerne er:

- * Tivoli Friheden trækker **knap 100.000 turister til byen.**
- * Turisterne **omsætter for knap 60 mio.**
- * Omsætningen **skaber 135 jobs**
- * Jobbene **bidrager med godt 20 mio til de offentlige kasser**

Tivoli Friheden er nu byens andenstørste attraktion og blev i 2008 besøgt af 325.780 gæster (på ca. 120 åbningsdage). De seneste 5 år i træk har Friheden oplevet stigende besøgstal/popularitet og 96% af parkens gæster udtrykker enten "stor tilfredshed" eller som minimum "tilfredshed" med besøget som helhed betragtet.

Tivoli Friheden omsætter årligt for ca. 58 mio. kr. og har 22 medarbejdere på fuld tid året rundt. Desuden beskæftiger attraktionen ca. 220 sæsonansatte som primært rekrutteres fra byens studiemiljø.

Vi håber på en positiv behandling af vores ansøgning.

Med venlig hilsen
Tivoli Friheden AS

Bilag 2

Århus Kommune
Teknik og Miljø
Virksomheder og Jord
Valdemarsgade 18
Postboks 79
8100 Århus C

att. Jens Tikær Andersen

Århus, den 17/12 2009

Vedr. j.nr. 09.0211602 - Nabohøring om ansøgning fra Tivoli Friheden.

Grundejerforeningen Marselis skal på det skarpeste protestere mod, at der gives tilladelse til permanent åbning af Tivoli Friheden i skolernes efterårsferie.

Tivoli Friheden har ansøgt om at gøre forsøgsperioden (2008 og 2009) med åbning i skolernes efterårsferie permanent. Det er oplyst, at det ansøgte vil ligge indenfor den ramme på 124 åbningsdage, som Tivoli Friheden i forvejen har godkendelse til.

Grundejerforeningen bemærker hertil, at der **ikke** ses at være en saglig begrundelse for at åbne op for at placere åbningsdagene udenfor den godkendte periode fra 1. april til 30. september.

En samlet sæsonlængde, således som allerede fastlagt i Miljøstyrelsens godkendelse (B1 i Vilkår for miljøgodkendelsen), er med til at minimere generne ved at være nabo til en forlystelsespark. Endvidere bemærkes, at Tivoli Friheden **ikke** har udnyttet de 124 godkendte åbningsdage.

Efterårsferien er også ferieperiode for mange af vores berørte medlemmer. Dermed vil den ansøgte udvidelse, hvis den godkendes, indebære en særlig ekstra belastning, som også gælder den voldsomme trafikbelastning i området.

Vi bemærker endvidere, at Tivoli Friheden de sidste to år har valgt at fortolke godkendelsen som gældende 2 weekender; nemlig såvel weekenden før som weekenden efter efterårsferien. Efterårsferien er vel ret besat kun 5 hverdage.

Vi ser med meget stor betænkelighed på, at Tivoli Friheden med ansøgninger med regelmæssige mellemrum ansøger om udvidelser og på denne måde benytter sig af den velkendte "salamimetode". Først var det udvidelsen fra 15/4 til 1/4 - så kom påsken med - og nu er det efterårsferien. Vi mangler en forsikring om, at denne fremgangsmåde nu må være slut!

Med venlig hilsen

Jørgen Mikkelsen

Bilag 3

Natur og Miljø,
Teknik og miljø
Århus Kommune
Valdemarsgade 18
Postboks 79
8100 Århus C.

Århus, d. 12.-01.-10

Ang.: Nabohøring om ansøgning fra Tivoli Friheden, brev af d. 15. dec. 2009.

Sagnr. MIL/00/02485-162, journalnr. 09.02.11G02.

Undertegnede har følgende kommentarer og indsigelser:

Punkt 1.

Tivoli Friheden er en enhed – hvilket også omhandler restauranterne og disse må således ikke overskride 124 dage.

Dette overholdes ikke af Tivoli Friheden - der uden tilladelse opstiller "Spejlteltet" m.m udenfor den angivne sæsonlængde 15. april – til 30. september inkl.

Dette tilsidesætter Århus Kommunes Tilsynsmyndighed og Byrådet – med ansvar som ejer af skoven og dennes misligholdelse, fældning m.v.
Ingen nyplantninger.

Punkt 3.2. Drift:

Afskrift:

Restauranterne kan dog som hidtil lejlighedsvis holde åbent udenfor den almindelige sæson. "lejlighedsvis"- Hvad er det, og er der givet grønt lys for dette?
Svar udbedes.

Punkt 4.1:

Efterårsferien.

Afskrift:

Hvor man typisk er mindre udendørs end i sommermånederne. Derfor vurderes generne for parkens naboer at være mindre end i sommermånederne.

Dette er da rigtig, men vi har da stadig både musik, parkering, trafik og støj fra parkens gæster.

Støjgenerne bliver ofte overskredet også i sommermånederne, især efter kl. 21.00, når restauranterne har gæster til sent ud på natten med musik – parkering - m.v.

Vi har desværre flere gange været nødt til at klage over musikkens lydniveau i sæsonen 2009, hvor vi har ringet eller forsøgt at få kontakt, men fredag lukkes kontoret kl. 16.00, hvilket jo ikke er smart for os med de "populære" Fed Fredagskoncerter.

2 gange(4. juni og 20. aug.), hvor der på Tivolis hjemmeside stod, at der ikke var åbent den dag, har der været "lukkede" arrangementer med ekstra højt støjniveau hele dagen.

Vi kunne læse i avisen, at Tivoli en aften ville sætte ekstra højtalere ud blandt publikum, og dette ville ikke genere naboerne.

Ja, men de tog altså meget fejl, hvilket vi har fortalt direktøren, som vi inviterede til at komme og høre en af de næste koncerter fra vores hus, hvilket han dog ikke gjorde.

Principielt har vi ikke noget mod Tivoli, som vi også frekventerer, men vi vil altså også gerne have lov til at bo her uden at være tvunget til at kunne høre, hvad der foregår i Tivoli Friheden.

Vi har efterhånden følelsen af, at Tivoli ikke stopper med at udvide åbningstiden, før end de har tilladelse til at holde åbent året rundt efter forgodtbefindende.

Nu er det efterårsferien, det næste er vel juleferien, så vinterferien, og ja, restauranterne holder jo allerede åbent for gæster året rundt.

Har de tilladelsen i orden?

For god ordens skyld burde Århus Kommunes ansvarlige for Tivoli Friheden tage en tur på Århus Kommunes Hovedbibliotek og opdatere deres viden om "Tivoli Friheden og Områdets Historie".

Tivoli Friheden er ikke 100 år. Det er kun "Pavillonen", der er 100 år, resten bliver først etableret ved Forpagter Kobberø med et lille Tivoli-tiltag for ca. 50 år siden.

Reklame er godt, men den skal være sandfærdig.

Med venlig hilsen

Murermester
Kaj Buch Andersen
Gentoftevej 15
800 Århus C

Kopi til Grundejerforeningen "Marselis"